

TARTU ÜLIKOOLI
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND

NARVA KOLLEDŽ
ÕPPEKAVA“KOOLIEELSE LASTEASUTUSE ÕPETAJA MITMEKEELSES
ÕPPEKESKKONNAS“

Marina Tümanok-Ionov
**LASTE AIAÕPETAJATE JA LAPSEVANEMATE TEADMISED 2-AASTASTE
LASTE ENESETEENINDUSOSKUSTEST JA NENDE KUJUNEMISEST
MAARDU LINNA NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja lektor Lehte Tuuling

NARVA 2018

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

..... 23.05.2018

Töö autori allkiri ja kuupäev

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Marina Tümanok-Ionov (15.10.1993)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
Lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmised 2-aastaste laste eneseteenindusosktest ja nende kujunemisest Maardu linna näitel, mille juhendaja on Lehte Tuuling,
 - 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas, **23.05.2018**

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1. LAPSE ENESETEENENDAMISE OSKUSTE ARENG JA SELLE TOETAMINE TÄISKASVANUTE POOLT	7
1.1. Eneseteenindamise oskuste mõiste	7
1.2. Eneseteenindusoskuste kujundamine.....	7
1.2.1. Eneseteenindusoskuse vajadus ja tähtsus	10
1.3. Täiskasvanu ja lasteaia roll lapse eneseteenindusoskuste kujundamisel	11
2. EMPIIRILINE UURIMUS	14
2.1. Uurimistöö eesmärgid ja uurimisküsimused	14
2.2. Uurimismetoodika valik ja kirjeldus	14
2.3. Valimi moodustamine ja kirjeldus	15
2.4. Andmetekogumisprotseduur	15
3. UURINGU TULEMUSTE ANALÜÜS	17
3.1. Lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadlikkus 2-aastaste laste eneseteenindusosktest ja nende kujunemisest	17
3.2. Lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadlikkus faktoritest, mis mõjutavad ja takistavad 2-aastaste laste eneseteenindusoskuste kujunemisest	22
3.3. Taustaküsimuste analüüs.....	23
4. UURINGUST TULENEVAD JÄRELDUSED.....	25
KOKKUVÕTE	27
ABSTRACT	29
KASUTATUD KIRJANDUS	30
LISAD	33
LISA 1. Küsimustik lasteaiaõpetajatele eesti keeles.....	34
LISA 2. Küsimustik lapsevanematele eesti keeles.....	37
LISA 3. Küsimustik lasteaiaõpetajatele vene keeles.....	41
LISA 4. Küsimustik lapsevanematele vene keeles	44

LISA 5. Õpetaja tedlikus, mida 2-aastane laps teeb ise, abiga või tema eest tehakse ...48

LISA 6. Lapsevanemate tedlikus, mida 2-aastane laps teeb ise, abiga või tema eest tehakse.....49

SISSEJUHATUS

2-aastase lapsel on vajalikud eneseteenindusoskused, sest need toovad kaasa iseseisvuse. Mida iseseisvam ja sõltumatum on laps, seda parem on tema minapilt, turvatunne ja paremad on võimalused oskuste arenguks.

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava 4. peatükk § 15 lõige 7 ütleb „Koolieelses eas laps saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused“. Õppekava ei kirjelda, missuguseid eneseteenindusoskusi oodatakse 2-aastaselt lapselt. Autorit huvitab, mis on lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmised eneseteenindusoskustest ja nende kujunemisest 2-aastastel lastel. Maardu Sipsik lasteaia sõimerühma õpetajana autor puutub kokku probleemiga, et 2-aastaste laste eneseteenindusoskused on väga erineva tasemega ning õppekava ei anna täpseid juhiseid, missugused eneseteeninduse oskused peavad olema selles vanuses.

Teema on Eestis vähe uuritud, eneseteenindusoskust on uuritud rohkem seoses erivajadusega laste puhul või seoses individuaalse arengu kavaga (IAK). Tartu Ülikoolis on kaitsnud viis magistritööd, kus vähesel määral on kirjeldatud eneseteenindusoskuste kujunemist (Kobolt 2010; Tedre 2014; Mereküla 2014; Heinsoo 2015; Kuusik 2015). Autor tutvus 2017. aastal Ramazan ja Sakai poolt läbi viidud uurimusega, mis sisaldas ka mitmeid eneseteenindusoskustega seotud küsimusi. Valimis olid Türgi ja Jaapani emad, kelle lapsed olid kolme- kuni kuueaastased.

Käesoleva uurimuse eesmärk on välja selgitada, millised on lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmised 2-aastaste laste eneseteenindusoskustest ja nende kujunemisest Maardu linna näitel. Eesmärgi saavutamiseks püstitati järgmised uurimusülesanded: toetudes teodusliku eriala kirjandusele koostada uurimistööalused; välja selgitada lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmised 2-aastaste laste eneseteenindusoskustest ja nende kujunemisest; välja selgitada lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmised mõjutavate tegutrite 2-aastaste laste eneseteenindusoskuste kujunemisest; välja selgitada lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmised takistavate tegutrite 2-aastaste laste eneseteenindusoskuste kujunemisest; võrrelda lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmised 2-aastaste laste eneseteenindusoskustest ja nende kujunemisest. Uurimusülesannete saavutamiseks püstitati järgmised uurimusküsimused: kuivõrd teadlikud on lasteaiaõpetajad ja lapsevanemad 2-aastaste laste eneseteenindusoskustest ja

nende kujunemisest; missugused faktorid lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate arvamusel mõjutavad ja takistavad 2-aastaste laste eneseteenindusoskuste kujunemist; kas lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmised 2-aastaste laste eneseteenindusoskuste ja nende kujunemiste osas ühtivad.

Lähtudes eesmärgist teada saada lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmistest 2-aastaste laste eneseteenindusoskustest ja nende kujundamisest on töö ülesehitusel kirjutatud lahti eneseteeninduse mõiste, eneseteenduoskuse kujunemine ja kujundamine, oskuse vajadus ja tähtsus ning täiskasvanu ja lasteaia roll eneseteenindusoskuse kujunemisel 2-aastasel lapsel. Töö sisaldab uurimuses läbiviidud küsimustikku ja vastuste kokkuvõtet.

Uurimistöös autor kasutab andmekogumismeetodiks ankeetküsitlust. Valimisse kuuluvad Maardu linna lasteaedade õpetajad ja lapsevanemad.

Oma töös autor toetub Kuusik, Kikas, Muhhina, Rapotševits, Bolotina, Baranova, Komarova, Arendi, Družinina, Gonzalez-Mena, Häidkind, Kala, Kozlova, Kulikova, Mänd, Palts, Saaritis jt. avaldatud seisukohtadele.

1. LAPSE ENESETEENENDAMISE OSKUSTE ARENG JA SELLE TOETAMINE TÄISKASVANUTE POOLT

1.1. Eneseteenindamise oskuste mõiste

E.S. Rapatsevitši (2010: 682) uue psühholoogilise – pedagoogilise sõnaraamatu järgi on eneseteenindamine lapse esimene töökasvatuse etapp. Lapsed omandavad lihtsamad eneseteenindusoskused koolieelses eas. Eneseteenindamine on teadmiste-, oskuste ja võimete süsteem, mis võimaldab subjektil iseseisvalt korras hoida oma asju ja ennast. (Rapatsevitš 2010: 682)

Kozlova ja Kulikova (2008: 180) nimetavad eneseteenindamist lapse tööks, mis on suunatud iseenda teenindamisele. Samasuguse seletuse sõnale eneseteenindamine annab eesti keele seletav sõnaraamat. Eneseteenindusoskuste arusaam ja kvaliteet on lastel erinev, seetõttu eneseteenindusoskuste kujundamise ülesanne koolieelses eas on aktuaalne igal etapil. (Kozlova, Kulikova 2008: 180)

Palts ja Häidkind (2014: 10-11) kirjutavad, et enesekohased oskused tähendavad eneseteenindust, mille nad jagavad kaheks:

- Primaarsete eneseteenindusoskustena loetletakse lapsega otseselt seostuvat, nagu söömine, tualeti kasutamine, riietumine, kammimine ja hügieeniharjumused.
- Sekundaarsete eneseteenindusoskustena nähakse lapse lähiümbruses igapäevaste toimingutega toimetulekut ja see tähendab oma asjade hoidmist, enese järelt koristamist, oludele vastavat riiete valikut, söögi (laste puhul nt piima valamine) valmistamist jm.

1.2. Eneseteenindusoskuste kujundamine

Jean Piaget poolt välja töötatud mudeli järgi inimese intellekt kujuneb mälus talletatud tegevus- ja mõtteskeemides (Kala 2009: 8). Piaget toob välja lapse neli kognitiivse arengu staadiumit: sensomotoorne periood (0-2a); eeloperatsioonaalne periood (2-7a); konkreetsete operatsioonide periood (7-11/12a) ja formaalsete operatsioonide periood (11/12-14/15a). Antud töös autor keskendub esimesele sensomotoorsele perioodile. Esimesel perioodil kasutab laps meeli (nägemine, kuulmine, maitsmine) ja liigutusi

(kompimine, haaramine). Mida suurem on keskkonamõju, seda suuremad on eeldused lapse arenguks. (Butterworth, Harris 2002: 97)

Kõigepealt formeeruvad lapsel esmased psüühilised protsessid, laps õpib vaatama ja kuulama (Mihhina 1998). James Gipson teooria kohaselt peab laps olema ümbritseva maailmaga otseses kontaktis, et saaks areneda tajusüsteemid. Lapsed tajuvad maailma varem, kui nad seda ise suudavad mõjutada. (Butterworth, Harris 2002: 95) Nii tuleks väikelast ergutada üha rohkem aktiivsusele ja iseseisvsele. (Muhhina 1998). Maimikuealine ehk väikelaps (2 – 3aastane) hakkab oma keha tundma, järjest rohkem suhtlema, tundma huvi teda ümbritseva keskkonna vastu ja tal toimub kiire ja intensiivne areng (Mihhina 1998). Rapatsevitš (2010: 682) väidab, kui laps hakkab kõndima ja ütlema esimesi sõnu, siis kohe tuleb ja peab järk-järgult õpetada teda iseseisvalt riietuma, sööma, pesema, oma mänguasju koristama jm. Bolotina, Baranova ja Komarova (2005: 58) kirjutavad, et lapse arengus teisel eluaastal on tähtis erinevate esemetega kontakteerumine. Laps hakkab aktiivselt kogema ümbritsevaid asju ning esemete manipuleerimise asemel hakkab laps omandama esemete põhikasutuse funktsiooni.

2 – 3aastase lapse põhioskused, mis määravad lapse psüühilise arengu, on oma keha tundmine, kõnelemine, esemega tegutsemine. Tegevused väljunduvad kehalises aktiivsuses, tegevuse ja liikumise koordineerituses, kõne kiires arengus, ruumitajus, sümbolitest arusaamises ja nende kasutamises (kujutluse ja loogilise mõtlemise areng), vaatlemisoskuses (katsumine, maitsmine), kujundilises mõtlemises, kujutlusvõime ja mälu arengus, isiksuse tajumises, mina tajumises. Mida rohkem võimalusi pakutakse lapsele, seda enam õpib ta oma käitumist kontrollima, areneb initsiatiiv ja käitumisreeglitest arusaamine. (Muhhina 1998) Selles vanuses laps saab isiksuseks, ta eraldab ennast ümbritsevast maailmast, ta laob vundamenti, kogub omadusi, mis on iseloomulikud täiskasvanud inimesele (Bolotina, Baranova, Komarova 2005: 48).

Družinina (2001) toob välja psühholoog A.Valloni seisukoha, kes väidab, et lapsel on kaasasündinud vajadus sotsiaalsusele tänu oma täielikule abitusele sündimisel. Vallon rõhutab seost iseseisva isiksuse arenemise ja kognitiivsete oskuste omandamise vahel. Vallon jagab laste arengu erinevatesse staadiumitesse. 14 elukuust kuni 3aastaseks on lapsel projektiivne staadium, mis on seotud lapse kõndimisega ja rääkimisega. Sel staadiumil laps omandab uued oskused ümbruse õppimiseks, oskab mõjutada objekte, uurida nende omadusi, mis võimaldab lapsel üle minna kategoriseerimisele ja

nimetamisele. Uued võimalused teevad lapse iseseisvamaks, mis aitab kaasa indiviidi väljakujunemisele.

Muhhina (1998) väidab, et kognitiivsest ja motoorsest arengust tulenevalt suudab 2–3-aastane laps paljusid asju enamasti juba ise teha ja katsetada. Arendi (2011) toetab Muhhina seisukohta ja toob välja, et füsioloogilisest seisundist tulenevalt on teatud liiki teadmiste ja oskuste omandamiseks parim aeg. Perioodi möödudes on õpetada raske, mõnel juhul võimatu. Arendi (2011) arvates on väikelapse aeg parim eneseteeninduse-, korra-, tööharjumuste kujundamiseks. Selles vanuses on lapsel suur soov kõike ise teha ja proovida. Kui lapsel võimaldatakse proovida, teha, katsetada, eksida, oma initsiatiivi näidata, siis õpib laps oma tegevust kontrollima, aru saama käitumisreeglitest, olema iseseisvam ja hoidma puhtust.

Tänu ontogeneesile (ontogenees- organismi areng sünnist surmani) vajab väikelaps esmavajaduste rahuldamist, sotsiaalseid suhteid, positiivseid emotsioone ja tunnustamist (Muhhina 1998). Eneseteenindusoskuste kujunemine on lapsele raske ja pikaajaline protsess (Rapatsevitš 2010: 682). Väikelapse jaoks on väga tähtis päevakava. Päevakava on pedagoogiliselt ja füsioloogiliselt põhjendatud ning kindlaksmääratud lapse elus, mis on suunatud täisväärtuslikule lapse arengule. (Bolotina, Baranova, Komarova 2005: 91) Sellele saab kinnitust koolieelse lasteasutuse seaduses 3. peatükk § 17, kus on kirjas, et lastel on lasteasutuses õigus vaimselt ja füüsiliselt tervislikule keskkonnale ja päevakavale, eneseusaldust ja vaimset erksust toetavale tegevusele ning pedagoogide igakülgsel abile ja toetusele alushariduse omandamisel. (KELS 1999)

Arendi (2011) toob välja, et eneseteenindusoskuste õpetamine on edukas 1,5-2,5 eluaasta vahel, kui on rutiin ja kord. See periood tuleb ära kasutada korralikkuse ja tööharjumuste kasvatamiseks. Kala (2009) rõhutab igapäevatoimingute rutiini väikelapse kasvatusprotsessis. Igapäevatoimingutes toimub lapse õpetamine, hoiakute loomine, suhtumiste kujundamine, kogemuste andmine. Kalale (2009) toetudes lapse eneseteenindusoskus kujuneb:

- rahulikus, kiirustamata, soojas, sõbralikus ja mängulises õhkkonnas
- lapse arengutaset arvestades ja püüdlusi ergutades
- iseseisva tegutsemise võimaldamises
- täiskasvanu süstemaatilisel ja professionaalsel juhendamisel
- täpsete ja arusaadavate selgituste andmisel

Ü. Vooglaid pöörab tähelepanu lapse vabaduse ja valikute tähtsusele. Oskused kujunevad ja kinnistuvad paremini, kui arvestatakse lapse initsiatiiviga, soovidega, teadlikkusega, kui lapsel on valikud, otsustamisvõimalus, eelteadmised (Vooglaid 1999).

Väikelapse põhitegevuseks on mäng, mille kaudu ta omandab eneseteenindusoskused ja tööharjutamused kõige kiiremini ja lapsele kõige turvalisemalt. Rollimängus laps teeb süüa, katab laua, riietab nuku, potitab. Mängus laps kannab üle oma kogemusi, oskusi, teadmisi. (Arendi 2011: 6) Nii on koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas 2. peatükk § 4 lõige 4 ja 4. peatükis § 12 lõige 1 on kirjas, et õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise mängu kaudu toimub õppimine. Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus. (koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava 2008)

1.2.1. Eneseteenindusoskuse vajadus ja tähtsus

Eneseteenindusoskus on üks osa enesekohastest oskustest. Palts ja Häidkind (2014: 10-11) järgi käsitletakse lapse enesekohast oskust võimena mõista iseennast (tunded, mõtted, iseseisev tegutsemine). Eneseteenindusoskuse võime algatada, olla tegevustes püsiv, on iseseisvuse aluseks. Iseseisvumine tähendab hinnata ja tegutseda vastavalt ohule. Oma käitumise planeerimine ja juhtimine, sotsiaalsete normidega arvestamine saab alguse enesekohastest oskustest, kuhu kuuluvad eneseteenindusoskused. Enesekohaste oskuste õppimisel kaheaastastel lastel tuleb arvestada psüühilise kompleksiga, millesse kuuluvad: oskus oma tundeid mõista, omada julgust ja algatusvõimet, mõista tagasisidet ja arvestada sellega oma käitumises. (Palts ja Häidkind 2014: 10-11)

Bolotina, Baranova ja Komarova (2005: 48) kirjutavad, et esimesed iseseisvuse tunnused käitumises, tegudes, soovides käituda oma algatusel, väljenduvad lapsel esimesest eluaastast kuni kolme aastani. Iseseisvus on tahe, töövõime, töökuse põhikujund. Tänu eneseteenindamise oskustele kujuneb oskus ja harjumus olla iseseisev, olla puhas, korrastada oma isiklikud asjad, mänguasjad. Läbi eneseteenindusoskuste õpetamise ja harjutamise kujuneb minapilt, rollimängu eeldused, areneb sõnavara ja sotsiaalsed oskused (Häidkind ja Kuusik 2009: 48).

Omandatud eneseteenindusoskused loovad aluse tervislike harjumuste kujunemiseks, (puhas- olemise soov, hügieeniharjumused) (Kala 2009: 8). Seda kinnitab õigusakt tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale 2. peatükk § 12 lõige 1, 3, 4, kus on kirjutatud, et lapsi õpetatakse hoolitsema puhtuse eest, hoidma korras soengut, korrastama voodit, puhastama rõivaid ja jalatseid, kasutama taskurätti, loputama suud pärast sööki ja hoidma korras oma tegevuspaika. Rühma pedagoog korraldab laste kätepesu pärast lasteaeda saabumist, enne sööki ja iga kord, kui käed määduvad, sealhulgas alati pärast tualeti kasutamist ja õuest tulekut. Last õpetatakse tualetti hügieeniliselt kasutama. (tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale 2010)

1.3. Täiskasvanu ja lasteaia roll lapse eneseteenindusoskuste kujundamisel

Täiskasvanute roll 2-aastaste lapse elus on väga tähtis. Lapsevanemad ja õpetajad kindlustavad igakülgsed tegutsemise võimalusi, mitmekesiseid suhtlemisvorme ning aitavad kaasa iseseisvuse kujunemisele. (Bolotina, Baranova, Komarova 2005: 48) Seda reguleerib Eesti Vabariigi haridusseadus 6. peatükk § 24 lõige 1, et alusharidus omandatakse põhiliselt kodus ning selle eest vastutavad vanemad või neid asendavad isikud. Perekondlikku kasvatust toetavad ja täiendavad koolieelsed lasteasutused. (HaS 2018)

Täiskasvanu peab arvestama lapse suutlikkuse ja vastutustunde võtmise määraga (Arendi 2011:10-11). Kala (2009) rõhutab pedagoogi olulisust suunaja ja õpetajana, samas pöörab tähelepanu pedagoogi teadlikkusele lapse lähimast arengutsoonist (teab millal ja kuidas tuleb last aidata). Vene psühholoog ja sotsiaal-konstruktivist Lev Vögotski töötas välja lähima arengu taseme teooria, kus tuuakse välja erinevus selle vahel, mida õppija suudab teha iseseisvalt ning mida ta suudab teha välise abi ja toetusega. Tuuakse välja kaks erinevat arengutsooni: tegelik ja lähim arengu tsoon (lähitulevikus saab hakkama, siia kuuluvad tegevused, millega laps praegu hakkama ei saa, ent saab hakkama abiga). Õppimine on tulemuslikum õpetaja abi ja toetusega. Lev Vögotski tähtsustab õppimises ja arengus sotsiaalset kontakti ja lapse vanusele eakohast tegevust. (Kala 2009: 8)

Arendi (2011) toob välja E. Huttuneni seisukoha, kes väidab, et „et lapsest lähtumine tähendab lapse omal kultuuril, kogemustel ja tegevustel põhinevat õppimist- ja õpetamisprotsessi“. Varasema teadmiste vahendaja roll õpetajal on asendunud

keskkonna looja rolliga, eesmärgiks on lapse uudishimu, motivatsiooni äratamine, aktiivsuse toetamine. Tähtsustatakse lapse aktiivset osavõttu ja tahet. (Arendi 2011: 9)

Häidkind ja Kuusik (2009: 48) rõhutavad sotsiaalsete oskuste kujundamisel emotsionaalse kontakti tähtsust. Pärast kontakti saavutamist on eesmärgiks koostöö täiskasvanutega, hiljem eakaaslastega. Autorid rõhutavad eneseteenindusoskuste igapäevast harjutamist nii kodus kui lasteaias vastavalt lapse oskustele. Lapsevanematel ja õpetajatel ei ole vaja karta, kui lapsel midagi ei tule välja või tuleb väga halvasti välja. Täiskasvanute abi peab olema mitte pealetikkuv, delikaatne, mitte pidurdama või takistama lapse iseseisvust ja mitte vähendama lapse usaldust iseenda, oma võimaluste ja oskuste suhtes. (Rapatsevitš 2010) Kui täiskasvanu pidurdab lapse soovi teha midagi ise, tehes tema eest (riietamine, toitmine jm), siis vältimatult kaasneb lapsel jonn, sõnakuulmatus, laiskus, ärrituvus, ebakindlus, mida on väga raske tulevikus parandada või muuta (Bolutina, Baranova, Komarova 2005: 48). Väikelaps omab soovi õppida, katsetada, tegutseda. Täiskasvanu ülesanne on kannatlikult last toetada ja motiveerida, mitte liigselt sekkuda, abistada või lapse eest ära teha. (Mänd 2003)

Marika Veisson (2017) toob välja arengupsühholoogi ja psühhoanalüütiku Erik Eriksoni teooria, mis on tuntud psühhosotsiaalse arenguteooriana. Autor vaatab Eriksoni teooriast analset perioodi (1. - 3. eluaasta) - laps tahab olla iseseisev, samas on ebakindel. Areng selles vanuses on seotud kiirete muutustega. Iseloomulik väikelapseeas on kinni hoidmine ja lahti laskmine. Erinevate tegevuste kaudu hakkab laps kogema tahet olla iseseisev. Laps tunnetab oma tahte ja võimete ning vanema ja iseenda vahel vastuolu. Lapsel ilmub võimalus oma tahet väljendada keeleliselt. Oma tahet ja iseseisvust väljendatakse sõnaga "ei". Sellesse ikka langeb puhtusepidamise õpetamine, vanema roll on olla range ja paindlik, et saavutada soovitud tulemus lapse psüühikat kahjustamata.

Liiga varase ja karmi välise kontrolli puhul, kui lapsel puudub püüe kontrollida oma soolestiku tööd võib kaasa tuua vaenulikukkuse ja kangekaelsuse. See on otsustav staadium Võitlusse asuvad hea tahte ja vihkav eneserõhutamine, koostöö ja isemeelsus, eneseväljendus ja neurootiline kinnisus. Vaba tahte tunnetamine on enesekontrolli tunnetamine, millega kaasneb kõrge enesehinnang. Madal eneseusk ja vanemate liigne kontroll loovad eelduse kahtluse- ja häbitunde tekkeks. Iseseisvustunde arenguks on vaja eneseusaldust. Emast eemaldumine on esimene iseseivumisstaadium. Ebaõnne

kogemine kandub noorusesse ja süvendab inimese haavatavust, ebakindlust. (Veisson 2017)

Erinevatel vanematel on väikelapse kasvatamisel erinevad prioriteedid. Iseseisvat söömist ei seata sageli õpetavate oskuste esiritta. Nende vanemate jaoks on prioriteet, et laps õpiks teisi aitama, mitte iseseisev hakkamasaamine, nad kujundavad lapses abistamise oskusi last lusikaga toites kuni kooliealiseks saamiseni. Tegevust põhjendatakse mitmel viisil, näiteks puhtuse hoidmine, toidu ratsionaalne kasutamine. Selliste hoiakute vanema ja õpetaja vahel, kes kannab teistsugust hoiakut, tekib tõenäoliselt vastasseis. (Gonzalez-Mena 2010)

Mida demokraatlikum on lapsevanem lapse 2-3 eluaastal, seda nõudlikum on tõenäoliselt laps. Väikelaps ei oska talle antud võimuga hakkama saada. Laps vajab kasvades reegleid, piiranguid. (Schmitt 2014)

Arendi (2011) ütleb „Heade tulemuste saamine eeldab koostööd pere ja lasteaia personali vahel. Pingutada tuleb nii lasteaia kui ka kodus, sest ühe poole pealiskaudsus võib nurjata teise poole püüdlused“.

Kokkuvõtteks, toob autor välja 2-aastaste lapse eneseteenindusoskused. Arendi (2011: 24) kirjutab, et 2-aastaselt lapsel on jõukohane süüa lusikaga, juua tassist, võtta riided seljast, käia potil. Mänd (2003) kirjeldab lasteaiaõpetaja käsiraamatus 2-aastaste lapse eneseteeninduse oskusi järgnevalt. Laps viib ise oma sööginõud (nt serveerimislauale, mis on laste jaoks parajale kõrgusele seatud). Ta alustab potilkäimisega, edaspidi WC-kasutamisega, 2-aastane laps ei tohiks enam üldjuhul püksi teha. Laps peseb käsi enne sööki ja pärast potilkäimist. Samuti loputab ta suu pärast sööki ja selles vanuses alustatakse hammaste pesu õpetusega. Laps saab juba hakkama ka iseseisva söömisega, ta sööb tahket toitu puhtalt, joob kruusist maha ajamata ja oskab kasutada söömiseks kahvli. Laps saab hakkama juuste kammimisega, ninanuuskamise ja salvrätiga ninaaluse pühkimisega.

2. EMPIIRILINE UURIMUS

2.1. Uurimistöö eesmärgid ja uurimisküsimused

Käesoleva uurimuse eesmärk on välja selgitada, millised on lastevanemate ja lasteaiaõpetajate teadmised 2-aastaste laste eneseteenindusoskustest ja nende kujunemisest Maardu linna näitel. Eesmärgi saavutamiseks püstitati järgmised uurimusülesanded: toetudes teaduslikule eriala kirjandusele koostada uurimistööteoreetilised alused; välja selgitada lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmised 2-aastaste laste eneseteenindusoskustest ja nende kujunemisest; välja selgitada lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmised mõjutavate tegutrite 2-aastaste laste eneseteenindusoskuste kujunemisest; välja selgitada lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmised takistavate tegutrite 2-aastaste laste eneseteenindusoskuste kujunemisest; võrrelda lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmised 2-aastaste laste eneseteenindusoskustest ja nende kujunemisest.

Uurimisülesannete saavutamiseks püstitati järgmised uurimusküsimused:

1. kuivõrd teadlikud on lapsevanemad ja lasteaiaõpetajad 2-aastaste laste eneseteenindusoskustest ja nende kujunemisest;
2. missugused faktorid lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate arvamusel mõjutavad ja takistavad 2-aastaste laste eneseteenindusoskuste kujunemist;
3. kas lapsevanemate ja lasteaiaõpetajate teadmised 2-aastaste laste eneseteenindusoskuste ja nende kujunemiste osas ühtivad.

2.2. Uurimismetoodika valik ja kirjeldus

Empiiriline töö osa rajaneb bakalaaurusetöö alusteoriatel.

Andmekogumismeetodiks on ankeetküsitlus lapsevanematele ja lasteaiaõpetajatele, sest ta võimaldab küsida rohkem respondenti lühikese perioodi jooksul. Ankeetküsitlus võimaldas ananüümsed vastused. Kõik küsimused on autori enda koostatud. Ankeedi koostamise käigus autor toetus Õunapuu (2014) materjalideele ning bakalreusetöö teoreetilise osale. Küsimustik on koostanud vene ja eesti keeles (Lisa 1; 2; 3; 4). Küsimused on sõnastatud konkreetset, mõistetavalt, autor vältis lühendeid ja erialaspeitsiifilisi termineid, mida vastajad ei pruugi tunda. Lasteaiaõpetajate ja lapsevanematele küsimustik on ühesugune. Küsimused tulenesid otseselt uurimistöö eesmärkidest ja uurimisküsimustest. Küsimustikus on esindatud 8 küsimust, 4 avatud

küsimust, 1 kinnine küsimus, 2 poolavatud küsimust, 3 taustaandmete küsimust (vanus, haridus, tööstaaž).

2.3. Valimi moodustamine ja kirjeldus

Palve uurimuses osaleda saadeti kõigile kolmele Maardu lasteaedade direktoritele e-posti teel, kus direktorid saatsid küsitlused lasteaiaõpetajatele ja lapsevanematele. Kõikidel nende lasteaedade õpetajatel ja lapsevanematel oli võimalus sattuda valimisse. Uurimuses osalesid Maardu lasteaedade õpetajad ja lapsevanemad. Lapsevanemate kriteeriumiks on Maardu lasteaia käivad lapsed. Tegemist on lihtsa juhuvalimiga.

Uurimises osales 82 respondenti. Lasteaiaõpetajatelt laekus 36,6% ja lapsevanematelt 63,4% vastust.

Vastanud lasteaiaõpetajatel oli tööstaaži 1 aasta (10%); kuni 5 aastat (26,7%); kuni 15 aastat (26,7%); rohkem kui 15 aastat (36,7%).

Vastanud lapsevanematest oli 88,5% naised, 9,6% mehed (ja üks inimene ei märkinud oma sugu. Lapsevanemate vanus oli alla 25 aasta (21,2%); 26-35 aastat (59,6% nendest 5,8% mehed); 36-45 aastat (17,3% nendest 3,8% mehed); üle 55 aasta (1,9%). Vastanute hulgas ei olnud 46-55 aastaseid inimesi. Vastanute haridus: põhiharidusega (13,5%); keskkharidusega (23,1% nendest 1,9% mehed); kutsekeskharidusega (30,8% nendest 5,8% mehed) ja kõrgharidusega (32,7% nendest 1,9% mehed).

2.4. Andmetekogumisprotseduur

Andmete kogumiseks kasutatakse elektroonilist ankeetküsitlust Google Forms, mis võimaldab arvulist mõõtmist ja mõõtmistulemuste saamist. Palve uurimuses osaleda saadeti kõigile kolmele Maardu lasteaedade direktoritele e-posti teel. Maardu lasteaedade direktorite andmed on võetud Maardu linna veebilehelt (<http://maardu.kovtp.ee/lasteaiad>).

Saadud andmed sisestati tabelarvutusprogrammi Microsoft Excel 2010. Tabelid ning joonised kujundati programmiga Microsoft Excel ja Microsoft Word. Andmed on esitatud protsentidena. Tulemustes esitatakse andmed kogu valimi osas (63,4% lapsevanemat, 36,6% õpetajat). Tulemuste puhul, kus ei vastanud kõik küsitletud,

tuuakse eraldi välja vastanute arv. Avatud küsimustele vastused autor grupeeris sarnase sihtrühma.

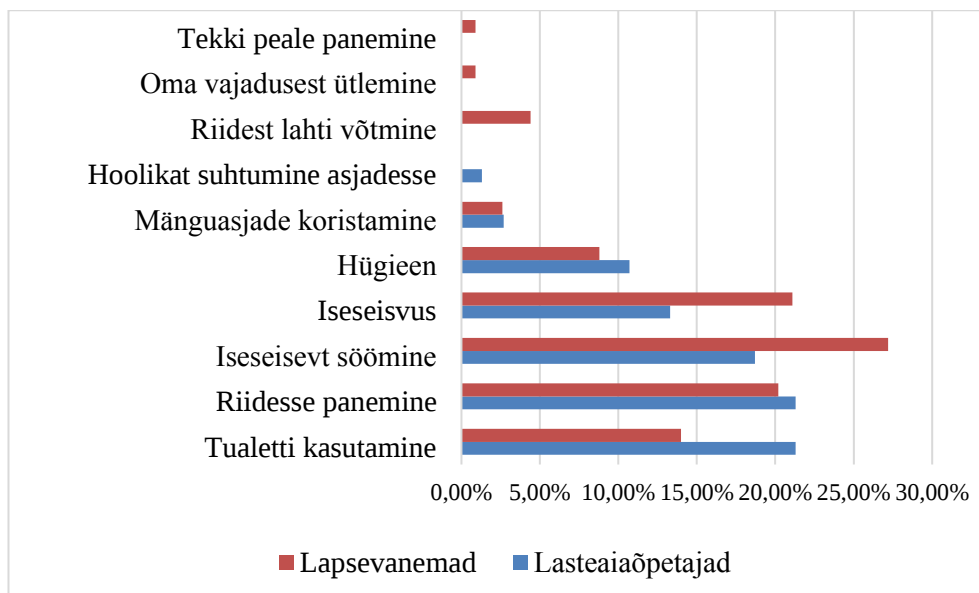
3. UURINGU TULEMUSTE ANALÜÜS

Saadud andmed sisestati tabelarvutusprogrammi Microsoft Excel. Tabelid ning joonised kujundati programmiga Microsoft Excel ja Microsoft Word. Andmed on esitatud protsentidena. Tulemustes esitatakse andmed kogu valimi osas (63,4% lapsevanemat, 36,6% õpetajat). Tulemuste puhul, kus ei vastanud kõik küsitletud tuuakse eraldi välja vastanute protsentsid. Avatud küsimustele vastused autor grupeeris sarnase sihtrühma.

3.1. Lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadlikkus 2-aastaste laste eneseteenindusosktest ja nende kujunemisest

Esimesele avatud küsimusele, mis tähendab lasteaiaõpetajate arvates lapse eneseteenindusoskus, vastas enamik lasteaiaõpetajatest (96,7%). Lasteaiaõpetate arvates eneseteenindusoskus tähendab lapse oskust kasutada tualetti (21,3%), panna riidesse (21,3%), iseseisvat söömist (18,7%), lapse iseseisvust (13,3%) ja hügieeni (10,7%) (hügieeni all mõeldakse käte, näo pesemist, kuivatamist, kammimist). Eneseteenindusokusena vähem hinnati mänguasjade koristamist (2,7%) ja hoolikat suhtumist asjadesse (1,3%). (Joonis 1)

Esimesele küsimusele, mis tähendab lapsevanemates arvates lapse eneseteenindusoskus, vastas enamik lapsevanematest (88,5%). Lapsevanemate arvates eneseteenindusoskus tähendab lapse iseseisvalt söömist (27,2%), iseseisvust (21,1%), riidesse panemist (20,2%) ja oskust kasutada tualetti (14%). Eneseteenindusokusena vähem hinnati hügieeni (8,8%), riidest lahti võtmist (4,4%), mänguasjade koristamist (2,6%), oskust oma vajadusest öelda (0,9%) ja oskust omale tekki peale panemist (0,9%). (Joonis 1)

Joonis 1. Eneseteenindusoskuse tähendus lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate arvates, protsentides.

Kokkuvõtteks lasteaiaõpetajad tähtsustavad eneseteenindusoskustena tualeti kasutamist ja riidesse panemist, lapsevanemad tähtsustavad iseseisvat söömist, riidesse panemist ja üldist iseseisvust. Lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate arvamus ühtib riidesse panemise osas.

Vähem ootusi 2-aastasele lapsele eneseteenindusoskuste osas lasteaiaõpetajatel on mänguasjade koristamine ja asjadesse suhtumine, lapsevanemate ootused on madalamad hügieeni ja riidest lahti võtmise osas. Lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate vastused ei ühtinud.

Teine küsimus oli poolavatud, kus paluti põhjendada oma arvamust.

Küsimuse eesmärk oli välja selgitada, kas on tähtis või mitte 2-aastase lapse eneseteenindusoskus.

Teisele küsimusele, kas 2-aastastele lapsele on tähtis eneseteenindusoskus, lasteaiaõpetajatest peavad 2-aastaste lapse eneseteenindusoskust tähtsaks (96,7%) ja väike osa ei pea tähtsaks (3,3%). Lapsevanematest 82,7% peavad tähtsaks, ei pea tähtsaks (5,8%) ja lapsevanematest (11,5%) ei osanud vastata

Lasteaiaõpetajatelt tuli 90% vastust, 16,7% vastust autor ei saa kasutada, sest need ei vasta antud küsimusele. Autor võttis analüüsiks 73,3% vastust, mis vastavad antud küsimuse eesmärgile.

Eneseteenindusoskuste omandamisel kõige tähtsamaks peeti arenguvõimalust (45,5%), oskuste kujunemist (27,3%), iseseisvust (18,2%), peenmotorika arengut (4,5%), sotsiaalset hakkama saamist (4,5%). (Joonis 2)

Üks õpetaja ei pea tähtsaks eneseteenindusoskusi 2-aastaselt lapsel. Põhjenduseks ta tõi, et „kaheaastaselt on veel aega õppida, hea kui ta on osavõtlik ja täidab abistaja soovitusi“.

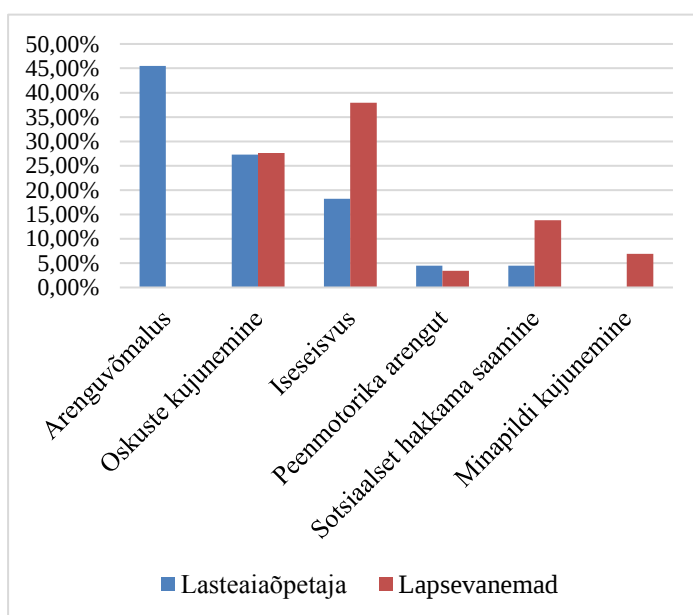
Teisele küsimusele vastas 63,5% lapsevanemat. Eneseteenindamisoskuste omandamisel peeti kõige tähtsamaks iseseisvuse kujunemist (37,9%), oskuste kujunemist (27,6%), sotsiaalset hakkama saamist (13,8%), mina pildi kujunemist (6,9%) ja peenmotoorika arengut (3,4%). (Joonis 2)

Vastanud lapsevanematest ei pea eneseteenindusoskust vajalikuks 10,3%. Põhjenduseks oli järgmised vastused:

Lapsevanem 6: „Arvan, et 3 aastane võiks olla võimeline“

Lapsevanem 7: „Iga laps areneb individuaalselt. Kui miskit ei oska, küll ta saab varsti ka selgeks seda, mida oskavad teised“

Lapsevanem 37: „Nad on veel väikesed“.

Joonis 2. Lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate arvamus, miks on eneseteenindusoskused tähtsaks 2-aastasele lapsele, protsentides.

Lasteaiaõpetajad ja lapsevanemad peavad tähtsaks eneseteenindusoskusi 2-aastaselt lapsel (87,8%). Mõlemad grupid toovad välja iseseisvuse ja oskuste arenemise tähtsuse. Õpetajad panevad esikohale üldise arengu, lapsevanemad iseseisvuse.

Kolmas küsimus oli etteantud valikvastustega, kus lasteaiaõpetajad ja lapsevanemad pidid märkima, mida 2-aastane laps on võimeline tegema iseseisvalt, täiskasvanu abiga või täiskasvanu teeb lapse eest.

Küsimuse analüüsi tulemused näitasid, et lasteaiaõpetaja eeldab 2-aastaselt lapselt iseseisvat lusika kasutamist söömisel (100%), tassist joomist (96,7%), pissipoti kasutamist (89,3%). Laps peaks saama hakkama käterätikuga käsi kuvatamisega (76,7%), käte ja näo pesemisega (70%) ja mänguasjade koristamisega (63,3%). Lasteaiaõpetajad ei oota, et laps kasutaks suurt WC-poti (33,3%), et ta võtaks ridest lahti (33,3%), et ta paneks riidesse (24,1%), et ta viiks sööginõud ise (20%), et ta kammiks juuksed (13,3%). Nad ei oota, et laps oskaks nina nuusata (10,3%), 2-aastastele lapsele ei ole jõukohased nõöbid ja lukud (3,3%). Õpetajate arvates 2-aastane laps ei ole võimeline iseseisvalt siduma paelu ega panema kätte sõrmikuid.

Lasteaiaõpetajad leiavad, et täiskasvanu abiga on 2-aastasele lapsele jõukohane sõrmikute kättepanek (80,8%), nina nuuskamine (69%) ja suure WC potti kasutamine (66,7%). Koos täiskasvanu abiga on 2-aastastele lapsele raske nõöbid ja lukud (20%), õpetajad leiavad, et 2-aastane laps ei saa hakkama noa ja kahvliga ka abiga (3,3%).

Lasteaiaõpetajad vastates, mida täiskasvanu teeb 2-aastase lapse eest, oli paelte sidumine (86,7%), lahti riietumine (76,7%), noa ja kahvliga söömine (60,7%). (Lisa 5)

Küsimuse analüüsi tulemused näitasid, et lapsevanemate arvates saab 2-aastane laps iseseisvalt hakkama tassist joomisega (100%), lusikaga söömisega (92,2%), kuivatada käsi käterätikuga (84,6%) ja pissipoti kasutamise (84%). Laps võiks hakkama saada mänguasjade koristamisega (63,5%), näopesemisega (66%) ja käsi pesemisega (57,7%) ja sööginõu ära viimisega (50%). Iseseisvalt on lapsele raske lapsevanemate arvates ning kahvli kasutamine (6,3%) ja nõöbid ja lukud (4,4%). Lapsevanemate arvates 2-aastane laps saab abistamisega hakkama suure WC-poti kasutamise (79,2%), riidesse panemisega (67,3%), juuste kammimisega (61,7%), nina nuuskamisega (61,2%), riidest lahti võtmisega (57,8%) ja sõrmikud käte panemisega (57,8%). (Lisa 6)

2-aastane laps iseseisvalt lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate arvates sööb lusikaga, joob tassist ja kasutab pissipotti. Koos abistamisega saab õpetajate arvates laps hakkama käte ja näo pesemisega, lapsevanemate arvates käte ja näo pesemisega ning mänguasjade koristamisega. 2-aastasele lapsele ei ole jõukohane lasteaiaõpetajate arvates noa ja

kahvliga söömine, paelte sidumine, lahti riitumine, lapsevanemate arvates ei ole jõukohane nõopide kinnipanemine ja lukkude sulgemine.

Neljandale poolavatud küsimusele 2-aastase lapse eneseteenindusoskuse kujunemise kohta vastasid kõik lasteaiaõpetajad. Lasteaiaõpetajad pidasid oluliseks lapse initsiatiiv (24,1%), mängulist tegevust (22,3%), igapäevaseid toiminguid (22,3%) ja toodi välja selgete ja lühikeste juhtnööride tähtsus (19,6%). Vähem tähtsaks peeti lapse esikohale seadmist ja lapse soovidega arvestamist (8,9%) ning põhjalike juhtnööride vajalikkust (0,9%). Eneseteenindusoskuse kujunemisele ei aita kaasa õpetaja arvates lapse eest ära tegemine (0%) ja karistamine (0%). (Tabel 1)

Avatud vastuses oli lisatud, et eneseteenindusoskus kujuneb korduvate tegevuste näidiste järgi (lasteaiaõpetaja), eneseteenindusoskused arenevad kasvatuses, üld- ja peenmotoorika arendamise, kognitiivsete oskuste arendamise kaudu (lasteaiaõpetaja).

Neljandale poolavatud küsimusele 2-aastase lapse eneseteenindusoskuse kujunemise kohta Viies avatud küsimusele, mis mõjutab 2-aastase lapse eneseteenindusoskuste kujunemist, vastasid kõik lapsevanemad. Lapsevanemad tähtsustasid igapäevaseid korduvaid toiminguid (24,3%) ja lapse initsiatiivi (23,8%). Lapsevanemad pidasid tähtsaks mängulist tegevust (20,9%). Lapsevanemad pidasid takistavaks lapse eest ära tegemist (1,5%) ja põhjalike juhtnööride andmist (1,9%). Lapsevanemad taunisid karistamist (0%). (Tabel 1)

Tabel 1. 2-aastase lapse eneseteenindusoskuse kujunemine, protsentes

	Lasteaiaõpetajad	Lapsevanemad
Mängulise tegevuse kaudu	22,3%	20,9%
Igapäevaste korduvate toimingute kaudu	22,3%	24,3%
Lapse eest ära tehes	0,0%	1,5%
Andes lapsele võimaluse ise proovida ja teha	24,1%	23,8%
Karistada last ebaõnnestumise korral	0,0%	0,0%
Andes põhjalikke juhtnööre tegevuse täitmise kohta	0,9%	1,9%
Andes selgeid ja lühikesi juhtnööre tegevuse täitmise kohta	19,6%	15,5%

Seades esmakohale ja alati toetades lapse soovi	8,9%	12,1%
Muu	1,8%	0,0%

Autori koostatud.

Eneseteenindusoskuste kujunemiseks peavad õpetajad kõige olulisemaks mängulist tegevust, lapsevanemad igapäevaseid korduvaid toiminguid. Mõlemad vastajate grupid peavad oluliseks toetada lapse initsiatiivi. Eneseteenindusoskuste kujunemisele ei aita kaasa mõlema grupi arvates lapse eest ära tegemine. Mõlemad grupid välistavad eneseteenindusoskuste kujunemisel karistamise.

3.2. Lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadlikkus faktoritest, mis mõjutavad ja takistavad 2-aastaste laste eneseteenindusoskuste kujunemisest

Viiendale avatud küsimusele, mis mõjutab 2-aastase lapse eneseteenindusoskuste kujunemist, vastasid kõik lasteaiaõpetajad. Toodi välja kaks tähtsat tegurit: pere (39,2%) ja lasteaed (35,3%). Ära märgiti tegevuste tähtsust (11,8%), eeskuju (9,8%), lapse tahe (2%) ja õu (2%).

Küsimusele vastas enamik lapsevanematest (92,3%). Domineeris kaks vastust: pere (39,8%) ja lasteaed (36,6%). Välja toodi kõikide last ümbritsevate inimeste tähtsus (4,3%), õu (3,2%), ümbritsev keskkond (3,2%), lapse iseseisev tegutsemine (2,2%).

Lapsevanemate 5 vastust ei saa grupeerida: multifilmid (1,1%), munasjutud (1,1%), mänguväljak (1,1%), lapse iseloom (1,1%) ja lapse huvi (1,1%).

Tabel 2. Lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadlikkus faktoritest, mis mõjutab 2-aastaste laste eneseteenindusoskuste kujunemist, protsentides

	Lasteaiaõpetajad	Lapsevanemad
Pere	39,2%	39,8%
Lasteaed	35,3%	36,6%
Ümbritsevate inimeste tähtsus	11,8%	4,3%
Õu	2,0%	3,2%
Ümbritsev keskkond	0,0%	3,2%
Lapse iseseisev tegutsemine	0,0%	2,2%
Lapse tahe	2,0%	0,0%
Eeskuju	9,8%	0,0%

Tegevuste tähtsus	11,8%	0,0%
Multifilmid	0,0%	1,1%
Muinasjutud	0,0%	1,1%
Mänguväljak	0,0%	1,1%
Lapse iseloom	0,0%	1,1%
Lapse huvi	0,0%	1,1%

Autori koostatud.

Eneseteenindusoskuste kujunemises osas olid lasteaiaõpetajad ja lapsevanemad ühel meelel. Oskuste kujundajad on kodu ja lasteaed.

Kuuendale avatud küsimusele eneseteenindusoskuste kujunemist takistavate tegurite kohta laekusid vastused kõikidelt õpetajatelt. Lasteaiaõpetajete arvates on takistuseks lapse eest ära tegemine (41,9%), vanemate ükskõiksus (14%), lapse negatiivsed hoiakud (9,3%), vanemate vähene teadlikkus (9,3%), karistamine (7%), iseseisvuse piiramine (7%), tervise probleemid (7%), lapse sundimine (4,7%).

Eneseteenindusoskuste kujunemist takistavate tegurite kohta vastas enamik lapsevanemaid (86,5%). Eneseteenindusoskuste kujunemist takistab lapsevanemate arvates lapse eest ära tegemine (46,7%), vanemate vähene teadlikkus (11,7%), vanemate ükskõiksus (10%), lapse karistamine (8,3%), vanemate püsimatus (6,7%), täiskasvanute ajapuudus (6,7%), iseseisvuse piiramine (3,3%), lapse negatiivsed hoiakud (3,3%), halvad eeskujud (1,7%), tervise probleemid (1,7%).

Takistavate teguritena tõid nii lasteaiaõpetajad kui lapsevanemad ülekaalukalt välja põhjuseks laste eest ära tegemise. Lasteaiaõpetajad tõid välja lastevanemate ükskõiksuse, lapsevanemad täiskasvanute vähese teadlikkuse.

3.3. Taustaküsimuste analüüs

Lasteaiaõpetajatel oli üks taustaküsimus - töötatud aeg. Staazi pikkus ei mõjutanud vastuseid.

Lapsevanemate vastuste analüüs soo järgi ei andnud nähtavaid erinevusi.

Lasevanematest ei vastanud küsimustele kõrgharidusega 15,7%, keskharidusega 15,7%, kutseharidusega 13,9%, põhiharidusega 36,5%. Noored lapsevanemad kuni 25 aastased ei vastanud küsimustele 20,2%, 26-35 aastased 20,1%, 36-45 aastased 8,6% ja vanem kui 55 aastased 11,1%.

Taustaküsimuste analüüs näitas, et keskharidusega lapsevanemad arvavad, et lapsed rohkem suudavad iseseisvalt teha, kui lapsevanemad kõrgharidusega ja kutseharigsega. Kõrgharidusega inimesed vastavad avatud küsimustele põhjalikumalt, kui teised. Keskharidusega inimestest 3,9% märkisid, et täiskasvanu teeb lapse eest. Vastused lubavad järgeldada, et keskaridusega lapsevanemad annavad lapsele rohkem iseseisvust, lubavad katsetada ja vajadusel aitavad.

72,7% kuni 25 aastased lapsevanemad ei osanud põhjendada oma arvamust, kas 2-aastastele lapsele on tähtsis eneseteenindus või mitte. Kuni 25 aastased lapsevanemad ja vanemad kui 55 aastased lapsevanemad arvavad, et 2- aastane laps on võimeline tegema rohkem täiskasvanu abiga kui iseseisvalt või täiskasvanu teeb lapse eest.

Vastanute hulgas olid ülekaalus 36-45-aastased.

4. UURINGUST TULENEVAD JÄRELDUSED

Uurimusest tuleb välja, et 2-aastaste lapse eneseteenindusoskusi tähtsustavad valimist 87,7% vastajatest.

Uuringus püstitatud küsimusele lapsevanemate ja lasteaiaõpetajate teadlikkuse kohta võib vastata jaatavalt, vastustest toodi välja, mis on eneseteenindusoskus ja kuidas see kujuneneb. Lasteaiaõpetajad tähtsustavad eneseteenindusoskustena tualeti kasutamist ja riidesse panemist, lapsevanemad tähtsustavad iseseisvat söömist, riidesse panemist ja üldist iseseisvust. Lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate arvamus ühtib riidesse panemise osas. Väljatoodud oskused ühtivad, samamoodi Palts ja Häidkind (2014: 10-11) toovad välja eneseteenindusoskustega nagu söömine, tualeti kasutamine, riietumine, kammimine ja hügieeniharjumused.

Mõlemad grupid toovad välja iseseisvuse ja oskuste arenemise tähtsuse. Õpetajad panevad esikohale üldise arengu, lapsevanemad iseseisvuse. Häidkind ja Kuusik (2009) kirjutavad, et tänu eneseteenindamise oskustele kujuneb oskus ja harjumus olla iseseisev, olla puhas, korrastada oma isiklikud asjad, mänguasjad. Läbi eneseteenindusoskuste õpetamise ja harjutamise kujuneb minapilt, rollimängu eeldused, areneb sõnavara ja sotsiaalsed oskused.

Lapsevanemate ja lasteaiaõpetajad vastused eneseteenindusoskuste ja nende kujunemisest suures osas ühtivad. Lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate vastuste võib välja tuua, et 2-aastane laps iseseisvalt sööb lusikaga, joob tassist, kuivatab käsi, peseb nägu, kasutab pissipotti ja koristab mänguasjad.

Koos abistamisega saab lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate arvates laps hakkama suure WC poti kasutamisega, nina nuuskamisega ja riidesse panemisega.

2-aastasele lapsele ei ole jõukohane lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate arvates nõopide kinnipanemine ja lukkude sulgemine.

Eneseteenindusoskuste kujunemist ja takistamist mõjutavate faktorite osas olid mõlemad grupid ühesugustel seisukohtadel. Eneseteenindusoskuste kujunemiseks peavad õpetajad kõige olulisemaks mängulist tegevust, lapsevanemad igapäevaseid korduvaid toiminguid. Mõlemad vastajate grupid peavad oluliseks toetada lapse initsiatiivi. Eneseteenindusoskuste kujunemisele ei aita kaasa mõlema grupi arvates

lapse eest ära tegemine. Mõlemad grupid välistavad eneseteenindusoskuste kujunemisel karistamise. Eneseteenindusoskuste kujunemise osas olid lasteaiaõpetajad ja lapsevanemad ühel meelel, oskuste kujundajad on kodu ja lasteaed. Arendi (2011) kinnitab, et eneseteenindusoskuste õpetamine on edukas kui on rutiin ja kord. Lapse kasvatust reguleerib ka Eesti Vabariigi haridusseadus 6. peatükk § 24 lõige 1 öeldes, et alusharidus omandatakse põhiliselt kodus ning selle eest vastutavad vanemad või neid asendavad isikud. Perekondlikku kasvatust toetavad ja täiendavad koolieelsed lasteasutused. (HaS 2018)

Takistava tegurina tõid nii lasteaiaõpetajad kui lapsevanemad ülekaalukalt välja laste eest ära tegemise. Lasteaiaõpetajad tõid välja lastevanemate ükskõiksuse, lapsevanemad täiskasvanute vähese teadlikkuse. Mänd (2003) toob välja, et väikelaps omab soovi õppida, katsetada, tegutseda. Täiskasvanu ülesanne on kannatlikult last toetada ja motiveerida, mitte liigselt sekkuda, abistada või lapse eest ära teha.

Uurimuse läbiviimiseks autor kasutas küsitlust, mis sisaldas 6 küsimust. Parima analüüsi tulemuste jaoks oleks võinud rohkem kinnised küsimusi või poolkinniseid küsimused, et saada mõõdetavamaid vastuseid.

KOKKUVÕTE

2-aastase lapse eneseteenindusoskus on üks põhioskuseid, mis on aluseks lapse psüühilisele arengule, oma keha tundmisele, kõne arengule, esemega tegutsemisele. 2-aastase lapse eneseteenindusoskuste kujundamise vajalikkusena tuuakse välja füsioloogiline põhjus, sobiv aeg, iseseisvus, isiksuse areng, kognitiivsete oskuste parem omandamine, eneseusaldus, tervislike harjumuste kujunemine, päevakava vajadus.

Antud töös on välja toodud eneseteenindusoskuste mõiste erinevate autorite poolt. Erinevad autorid toovad 2-aastase lapse eneseteenindusoskustena välja hügieeni, söömise, joomise kruusist, riietumise, potil käimise, korra hoidmise. 2-aastaselt lapsel kujunenud eneseteenindusoskused on arengu vundament, mis annab lapsele iseseisvustunnet ja eneseusaldust ning toob kaasa parima tulemuse teiste oskuste omandamiseks, läbi eneseteenindusoskuste arengu arenevad ka vajalikud sotsiaalsed oskused ja kogemused. Eneseteeninduse eesmärk on lapse võimetekohane toimetulekut iseenda hooldusega ja igapäeva elus hakkamasaamine.

Käesoleva uurimuse eesmärk oli välja selgitada, millised on lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmised 2-aastaste laste eneseteenindusoskustest ja nende kujunemisest. Eesmärgi saavutamiseks püstitati järgmised uurimusülesanded: toetudes teadusliku eriala kirjandusele koostada uurimistööalused; välja selgitada lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmised 2-aastaste laste eneseteenindusoskustest ja nende kujunemisest; välja selgitada lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmised mõjutavatest tegutritest 2-aastaste laste eneseteenindusoskuste kujunemisel; välja selgitada lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmised takistavate tegutrite osas 2-aastaste laste eneseteenindusoskuste kujunemisel; võrrelda lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmisi 2-aastaste laste eneseteenindusoskustest ja nende kujunemisest. Uurimusülesannete saavutamiseks püstitati järgmised uurimusküsimused: kuivõrd teadlikud on lasteaiaõpetajad ja lapsevanemad 2-aastaste laste eneseteenindusoskustest ja nende kujunemisest; missugused faktorid lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate arvamusel mõjutavad ja takistavad 2-aastaste laste eneseteenindusoskuste kujunemist; kas lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmised 2-aastaste laste eneseteenindusoskuste ja nende kujunemiste osas ühtivad.

Lähtudes eesmärgist teada saada lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadmistest 2-aastaste laste eneseteenindusoskustest ja nende kujundamisest on töö ülesehitusel kirjutatud lahti eneseteeninduse mõiste, eneseteenduskuse kujunemine ja kujundamine, oskuse vajadus ja tähtsus ning täiskasvanu ja lasteaia roll eneseteenindusoskuse kujunemisel 2-aastasel lapsel. Töö sisaldab uurimuses läbiviidud küsimustikku ja vastuste kokkuvõtet.

Uurimistöös autor kasutab andmekogumismeetodiks ankeetküsitlust. Kõik küsimused oli autori enda koostatud. Valimisse kuulusid Maardu linna lasteaedade õpetajad ja lapsevanemad. Uurimuses osales 82 respondenti, nendest 63,4% lapsevanemad ja 36,6% lasteaiaõpetajad.

Uuringus püstitatud küsimusele lapsevanemate ja lasteaiaõpetajate teadlikkuse kohta võib järeldada, et valim on teadlik. Mõlemad valimi grupid tähtsustavad 2-aastaste lapse eneseteenindusoskusi. Lapsevanemate ja lasteaiaõpetajad vastused eneseteenindusoskustest ja nende kujunemisest suures osas ühtisid. Eneseteenindusoskuste kujunemist ja takistamist mõjutavate faktorite osas olid mõlemad grupid ühesugustel seisukohtadel.

Eneseteenindusoskuste kujunemiseks on oluline mänguline tegevus, igapäevaliselt korduvad toiminguid ja lapse initsiatiivi toetamine. Eneseteenindusoskuste kujundajad lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate arvates on kodu ja lasteaed. Takistava tegurina tõid nii lasteaiaõpetajad kui lapsevanemad ülekaalukalt välja laste eest ära tegemise. Lasteaiaõpetajad tõid välja lastevanemate ükskõiksuse, lapsevanemad täiskasvanute vähese teadlikkuse.

Eneseteenindusoskuse vajadust ja tähtsust rõhutavad kõik teoreetikud ning uurimuse põhjal võib järeldada, et lasteaiaõpetajad ja lapsevanemad on teadlikud eneseteenduse oskustest ja vajalikkusest. Teoreetilise osa ja empiirilise osa alanüüs näitab vajalikkust ja tähtsust 2-aastase lapse eneseteenindusoskustest, mis annab autorile julguse tulevikus läbi viia longituuduuringut või eksperimenti ja võrrelda, kuidas traditsioonilised õppekasvatus meetodid ja alternatiivsed meetodid aitavad kujundada 2-aastasel lapsel eneseteenindusoskusi. Mis võimaldaks välja töötada ühtsed rakendussoovitused lasteaiaõpetajatele kui ka lapsevanematele. Töö autor kavandab jätkata eneseteenindusoskuste kujunemise teemat tulevikus magistritöös, rõhuga alternatiivõpet kasutavate praktikute kogemusi analüüsides.

ABSTRACT

The topic of the Bachelors thesis is " the knowledge of kindergarten teachers and parents about 2-year old children's' self-serving skills and their development using the example of the town of Maardu".

The theses are written in Estonian.

The theory states, that formed self-serving skills of 2-year-old children are the foundation, which give the child a sense of independence and self-confidence as well as brings forth the best results for obtaining other skills. The development of the self-serving skills also aids the development of social skills and experiences. The purpose of self-serving skills is to give children the ability to take care of themselves and to cope with everyday life.

The purpose of these thesis was to explore the knowledge of kindergarten teachers and parents about 2-year old children's' self-serving skills and their development. The method for data collection used by the author of the thesis was a questionnaire. All the questions were composed by the author. The sample included kindergarten teachers and parents from the town of Maardu. The sample was comprised of 82 respondents where 63.4% were parents and 36.6% were kindergarten teachers.

From the question posed in the study about the knowledge of parents and kindergarten teachers it can be concluded that the sample was aware. Both sample groups agreed on the importance of the self-serving skills of the 2-year old's. The answers of the kindergarten teachers and parents about the self-serving skills and their development coincided for the most part.

Based on the responses of the research the 2-year-old can eat independently with a spoon, drink from a cup, dry his/her hands, wash his/her face, use the pee pot and clean up his/her toys. With assistance, the kindergarten teachers and parents thought that kids can manage with a big toilet pot, with blowing their nose and dressing up.

Regarding aiding and suppressing factors of self-serving skills development both groups were on the same page.

Playful activities, daily recurring activities, the support of child's initiative are essential for the development of self-serving skills. In the opinion of kindergarten teachers and parents, home and kindergarten play a role in the development of self-serving skills. The suppressing factors brought up by the parents and the teachers was when tasks were done for kids without their involvement. Kindergarten teachers also brought up the indifference of parents and the parents brought up the low awareness of grownups.

KASUTATUD KIRJANDUS

Arendi, Piret 2011. *Töökasvatus koolieelses eas*. Tallinn: TEA Kirjastus.

Bolotina, Varanova, Komarova = Болотина Л.П.; Баранова С.П.; Комарова Т.С. Дошкольная педагогика: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. Москва, 2005.

Butterworth, George; Harris, Margaret 2002. *Developmental psychology: a student's handbook*. Hove: Psychology Press: 90-97.

Družinina = Дружинина В.Н. Психология: Учебник для гуманитарных вузов. Санкт-Петербург, Москва, Харьков, Минск, 2001.

Eesti Vabariigi haridusseadus 1992. RT I, 22.01.2018, 4
<https://www.riigiteataja.ee/akt/122012018004> (viimati vaadatud 04.05.2018)

EKSS = *Eesti keele seletav sõnaraamat*, Tallinn: Eesti Keele Instituut.
<http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=enneseteenindamine&F=M> (viimati vaadatud 19.04.2018).

Gonzalez-Mena, Janet 2010. Self-Help Skills in Babies and Toddlers. *Child, Family, and Community: Family-Centered Early Care and Education*.
<https://www.education.com/reference/article/self-help-skills-babies-toddlers/> (viimati vaadatud 6.05.18)

Häidkind, Pille; Kuusik, Ülle 2009. Erivajadustega laps koolieelses lasteasutuses. *Lapse arengu hindamine ja toetamine*. Koost. Ene Kulderknup. Tallinn: Kirjastus Studium: 43-70.

Heinsoo, Helen 2015. Pep-3 testi arenguskaala ülesannete kohandamine 1-2 aastastele eesti emakeelega väikelastele. Magistritöö. http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/48242/helen_heinsoo.pdf?sequence=1&isAllowed=y (viimati vaadatud 09.05.18)

Kala, Heda 2009. Uuendatud riiklik õppekava. *Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus*. Koost. Ene Kulderknup. Tallinn: Studium: 5-8.

Kobolt, Karin 2010. Pep-3 test 3-8 aastaste autismiga laste arengu hindamisel. Magistritöö. http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/23121/Kobolt_Karin.pdf?sequence=1&isAllowed=y (viimati vaadatud 09.05.18)

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava 2008. RT I, 01.01.2011 <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772> (viimati vaadatud 04.05.2018)

Koolieelse lasteasutuse seadus 1999. RT I, 22.01.2018, 6 <https://www.riigiteataja.ee/akt/122012018006> (viimati vaadatud 04.05.2018)

Kozlova, Kulikova = Козлова С.А., Куликова Т.А. Дошкольная педагогика. Москва, 2008.

Kuusk, Karen 2015. Autismispektri häirega ja intellektipuudega laste pep-3 testi ülesannete sooritus. Magistritöö. http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/49196/karen_kuusk.pdf?sequence=1&isAllowed=y (viimati vaadatud 09.05.18)

Mänd 2003 = *Lasteaiaõpetaja käsiraamat*. 2003. Koost. Maaja Mänd. Tallinn: REKK.

Mereküla, Anne 2014. Downi sündroomiga laste sotsiaalsete oskuste taseme määramine m/pac1 formulariga. Magistritöö. http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/42159/merekyla_anne.pdf?sequence=1&isAllowed=y (viimati vaadatud 09.05.18)

Muhhina = Мухина В. С. Возрастная психология. Москва, 1998.

Õunapuu, Lembit 2014. Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes. <http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuukvalitatiivne.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (viimati vaadatud 08.05.18)

Palts, Kaili; Häidkind, Pille 2014. Lapse arengu hindamine. *Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele*. Koost. Pille Häidkind; Kaili Palts; Jana Pillmann; Kairi Ennok; Külli Villem; Tiina Peterson. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium: 10-11.

Ramazan1, M. Oya; Sakai, Aya 2017. A Comparison of Japanese and Turkish Mothers' Views about Self Care Skill Acquisition Age and Their Expectations from Preschools . *Journal of Education and Training Studies*. <http://redfame.com/journal/index.php/jets/article/view/2123> (viimati vaadatud 11.05.18)

Rapatsevitš 2010 = Рапацевич Е.С. Новейший психолого-педагогический словарь. Минск 2010.

Saarits, Ülle 2008. Eneseteeninduse ja enesekohaste oskuste areng. *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Toim. Eve Kikas. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus:79-90

Schmitt, Barton 2014. Spoiled children: prevention. https://www.summitmedicalgroup.com/library/pediatric_health/hhg_prevent_spoiled_children/ (viimati vaadatud 6.05.18)

Tedre, Reet 2014. Individuaalse arengukava rakendamine kuulmilangusega väikelapse õpetamisel tasandsrühmas. Magistritöö. http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/4215_1/tedre_reet.pdf (viimati vaadatud 08.05.18)

Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale 2010. RT I, 2010, 69, 526 <https://www.riigiteataja.ee/akt/13360326> (viimati vaadatud 04.05.2018)

Veisson, Marika 2017. Lapse areng ja õppimine. *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias*. Koost. Kristina Nugin ja Tiia Õun. Tartu: AS Atlex: 10-12

Vooglaid, Ülo 1999. Lastekodu kui kasvukeskkond: harjutusi ja ülesandeid lastekodukasvatajatele ja juhatajatele. Tallinn: SOS Lasteküla Eesti Ühing

LISAD

LISA 1. Küsimustik lasteaiaõpetajatele eesti keeles

Lasteaiaõpetaja ja lapsevanemate teadmised 2-aastaste laste eneseteeninduse oskustest ja nende kujunemisest

Lugupeetud lasteaiaõpetajad ja lapsevanemad!

Mina, Marina Tümanok-Ionov, olen Narva Kolledži Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja kolmanda kursuse tudeng. Käesoleva uurimuse eesmärk on välja selgitada, millised on lapsevanemate ja lasteaiaõpetajate teadmised 2-aastaste laste eneseteeninduse oskustest ja nende kujunemisest Maardu linna näitel.

Olen Teile väga tänulik, kui leiate aega vastata.

Vastamine võtab aega 5-7 minutit.

Küsitlus on anonüümne ja Teie isikuandmeid ei avalikustata.

Küsimuste korral võtke julgesti ühendust: tyumanokionov@gmail.com

Küsimustik õpetajale

Описание (необязательно)

1. Mis Teie arvates tähendab lapse eneseteeninduse oskus?

Развернутый ответ

2. Kas Teie arvates on 2-aastase lapse eneseteeninduse oskus tähtis?

☐ Jah

☐ Ei

☐ Ei tea

—

Palun põhjendage oma arvamust

Развернутый ответ

3. Alltoodud eneseteenindamise oskustest palun valige, mida 2-aastane laps teeb iseseisvalt, täiskasvanu abiga või mida täiskasvanu teeb lapse eest

	Iseseisvalt	Täiskasvanu abiga	Täiskasvanu teeb lapse eest
Söömisel kasutab lusikat	☐	☐	☐
Söömisel kasutab kahvlit ja ...	☐	☐	☐
Joob tassist	☐	☐	☐
Viib sööginõud ära	☐	☐	☐
Peseb käsi seebiga	☐	☐	☐
Kuivatab käsi käterätikuga	☐	☐	☐
Peseb näo puhtaks	☐	☐	☐
Kammib juukseid	☐	☐	☐
Kasutab suurt WC-potti	☐	☐	☐
Kasutab pissipotti	☐	☐	☐
Nuuskab nina	☐	☐	☐
Koristab mänguasjad	☐	☐	☐
Paneb riidesse	☐	☐	☐
Seob paelad kinni	☐	☐	☐
Paneb nõöbid ja jopelukud k...	☐	☐	☐
Võtab riidest lahti	☐	☐	☐
Paneb kätte sõrmikud	☐	☐	☐

4. Palun märkige, kuidas 2-aastasel lapsel kujuneb eneseteenindamise oskus.

- ☐ Mängulise tegevuste kaudu (näiteks nuku riietamine/ toidu valmistamine vm)
- ☐ Igapäevaste korduvate toimingute kaudu
- ☐ Lapse eest ära tehes
- ☐ Andes lapsele võimaluse ise proovida ja teha
- ☐ Karistada last ebaõnnestumise korral
- ☐ Andes põhjalikke juhtnööre tegevuse täitmise kohta
- ☐ Andes selgeid ja lühikesi juhtnööre tegevuse täitmise kohta
- ☐ Seades esmakohale ja alati toetades lapse soovi
- ☐ Другое...

5. Mis Teie arvates mõjub 2-aastase lapse eneseteenindamise oskuste kujundamisele (näiteks pere/lasteaed/õu vm)?

Развернутый ответ

6. Mis Teie arvates võib takistada 2-aastase lapse eneseteenindamise oskuste kujunemist?

Развернутый ответ

Teie tööstaaž

- ☐ kuni üks aastat
- ☐ kuni 5 aastat
- ☐ kuni 15 aastat
- ☐ rohkem kui 15 aastat

LISA 2. Küsimustik lapsevanematele eesti keeles

Lasteaiaõpetaja ja lapsevanemate teadmised 2-aastaste laste eneseteeninduse oskustest ja nende kujunemisest

Lugupeetud lasteaiaõpetajad ja lapsevanemad!

Mina, Marina Tümanok-Ionov, olen Narva Kolledži Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja kolmanda kursuse tudeng. Käesoleva uurimuse eesmärk on välja selgitada, millised on lapsevanemate ja lasteaiaõpetajate teadmised 2-aastaste laste eneseteeninduse oskustest ja nende kujunemisest Maardu linna näitel.

Olen Teile väga tänulik, kui leiate aega vastata.

Vastamine võtab aega 5-7 minutit.

Küsitlus on anonüümne ja Teie isikuandmeid ei avalikustata.

Küsimuste korral võtke julgesti ühendust: tyumanokionov@gmail.com

Küsimustik lapsevanematele

Описание (необязательно)

1. Mis Teie arvates tähendab lapse eneseteeninduse oskus?

Развернутый ответ

2. Kas Teie arvates on 2-aastase lapse eneseteenindamise oskus tähtis?

☐ Jah

☐ Ei

☐ Ei tea

Palun põhjendage oma arvamust.

Развернутый ответ

3. Alltoodud eneseteenindamise oskustest palun valige, mida 2-aastane laps teeb iseseisvalt, täiskasvanu abiga või mida täiskasvanu teeb lapse eest

	Iseseisvalt	Täiskasvanu abiga	Täiskasvanu teeb lapse eest
Söömisel kasutab lusikat	☐	☐	☐
Söömisel kasutab kahvlit ja ...	☐	☐	☐
Joob tassist	☐	☐	☐
Viib sööginõud ära	☐	☐	☐
Peseb käsi seebiga	☐	☐	☐
Kuivatab käsi käterätikuga	☐	☐	☐
Peseb näo puhtaks	☐	☐	☐
Kasutab suurt WC-poti	☐	☐	☐
Kasutab pissipotti	☐	☐	☐
Nuuskab nina	☐	☐	☐
Koristab mänguasjad	☐	☐	☐
Paneb riidesse	☐	☐	☐
Seob kinni paelad	☐	☐	☐
Paneb nõõbid ja jopelukud k...	☐	☐	☐
Võtab riidest lahti	☐	☐	☐
Paneb kätte sõrmikud	☐	☐	☐

4. Palun märkige, kuidas 2-aastasel lapsel kujuneb eneseteenindamise oskus.

- ☐ Mängulise tegevuste kaudu (näiteks nuku riietamine/ toidu valmistamine vm)
- ☐ Igapäevaste korduvate toimingute kaudu

- ☐ Andes lapsele võimaluse ise proovida ja teha
- ☐ Karistada last ebaõnnestumise korral
- ☐ Andes põhjalikke juhtnööre tegevuse täitmise kohta
- ☐ Andes selgeid ja lühikesi juhtnööre tegevuse täitmise kohta
- ☐ Seades esmakohale ja alati toetades lapse soovi
- ☐ Другое...

5. Mis Teie arvates mõjutab 2-aastase lapse eneseteenindamise oskuste kujundamist (näiteks pere/lasteaed/õu vm)?

Развернутый ответ

6. Mis Teie arvates võib takistada 2-aastase lapse eneseteenindamise oskuste kujunemist?

Развернутый ответ

Teie sugu

- ☐ Naine
- ☐ Mees

Teie vanus

- ☐ Vähem kui 25
- ☐ 26-35
- ☐ 36-45
- ☐ 46-55
- ☐ Rohkem kui 55

Teie haridus

- ☐ Põhiharidus
- ☐ Keskkharidus
- ☐ Kutsekeskharidus
- ☐ Kõrgharidus

LISA 3. Küsimustik lasteaiapäetajatele vene keeles

Знания педагогов и родителей о навыках самообслуживания 2-летних детей и их формирования

Уважаемые педагоги и родители!

Я студентка Нарвского Колледжа Тартуского Университета Марина Тюманок-Ионов. Исследую знания родителей и учителей города Маарду о навыках самообслуживания 2-летних детей и их формирования.

Прошу Вас помочь мне в исследовательской работе и ответить на вопросы.

Анкета является анонимной и все полученные данные будут использоваться только в данной работе. На заполнение анкеты у вас уйдёт 5-7 минут.

При возникновении вопросов обращайтесь смело: tyumanokionov@gmail.com

Опросник для педагогов

Описание (необязательно)

1. Как вы считаете, что такое навык самообслуживания у детей?

Развернутый ответ

.....

2. Считаете ли вы важным навык самообслуживания у 2-ух летних детей?

☐ Да

☐ Нет

☐ Не знаю

Пожалуйста, поясните свой ответ

Развернутый ответ

.....

3. Из ниже перечисленных навыков самообслуживания отметьте, что ребёнок двух лет делает сам, с помощью взрослого, за ребёнка делает взрослый.

	Самостоятельно	С помощью взрослого	За ребёнка делает взрос...
Ест ложкой	☐	☐	☐
Ест вилкой и ножом	☐	☐	☐
Пьёт из кружки	☐	☐	☐
Убирает со стола посуду	☐	☐	☐
Моет руки с мылом	☐	☐	☐
Вытирает руки полотенцем	☐	☐	☐
Умывает лицо	☐	☐	☐
Расчёсывается	☐	☐	☐
Пользуется унитазом	☐	☐	☐
Ходит на горшок	☐	☐	☐
Высмаркивается	☐	☐	☐
Убирает игрушки	☐	☐	☐
Одевается	☐	☐	☐
Завязывает шнурки	☐	☐	☐
Застёгивает пуговицы и з...	☐	☐	☐
Раздевается	☐	☐	☐
Одевает перчатки	☐	☐	☐

4. Отметьте из ниже перечисленного списка, как формируется навык самообслуживания у 2-ух летнего ребёнка

- ☐ В игровой деятельности (одевать и раздевать кукол/ готовить еду игрушкам и т.п.).
- ☐ Через каждодневные рутинные действия (например, мыть руки после туалета).
- ☐ Выполняя действия за ребёнка.
- ☐ Предоставляя ребёнку возможность самостоятельно пробовать и выполнять действие.
- ☐ Наказывать ребёнка, если у него не получается что-то.
- ☐ Давать объёмную инструкцию по выполнению действия.
- ☐ Давать краткую и чёткую инструкцию по выполнению действия.
- ☐ Считаться с чрезмерными желаниями ребёнка и поддерживать их.
- ☐ Другое...

5. Как вы считаете, что влияет на формирование навыка самообслуживания у 2-ух летних детей? (семья/детский сад/ улица и т.п.)

Развернутый ответ

6. Как вы считаете, что может помешать формированию навыка самообслуживания у 2-ух летних детей?

Развернутый ответ

Ваш стаж работы

- ☐ до 1 года
- ☐ до 5 лет
- ☐ до 15 лет
- ☐ более 15 лет

LISA 4. Küsimustik lapsevanematele vene keeles

Знания педагогов и родителей о навыках самообслуживания 2-летних детей и их формирования

Уважаемые педагоги и родители!

Я студентка Нарвского Колледжа Тартуского Университета Марина Тюманок-Ионов. Исследую знания родителей и учителей города Маарду о навыках самообслуживания 2-летних детей и их формирования.

Прошу Вас помочь мне в исследовательской работе и ответить на вопросы.

Анкета является анонимной и все полученные данные будут использоваться только в данной работе. На заполнение анкеты у вас уйдёт 5-7 минут.

При возникновении вопросов обращайтесь смело: tyumanokionov@gmail.com

Опросник для родителей

Описание (необязательно)

1. Что Вы понимаете под термином "навык самообслуживания" у детей?

Развернутый ответ

2. Считаете ли Вы важным навык самообслуживания у 2-летних детей?

- ☐ Да
- ☐ Нет
- ☐ Затрудняюсь ответить

Пожалуйста, поясните свой ответ

Развернутый ответ

3. Отметьте, как 2-летний ребёнок выполняет следующие действия по самообслуживанию.

	Самостоятельно	С помощью взрослого	За ребёнка делает взрос...
Ест ложкой	☐	☐	☐
Ест вилкой и ножом	☐	☐	☐
Пьёт из кружки	☐	☐	☐
Убирает со стола посуду	☐	☐	☐
Моет руки с мылом	☐	☐	☐
Вытирает руки полотенцем	☐	☐	☐
Умывает лицо	☐	☐	☐
Расчёсывается	☐	☐	☐
Пользуется унитазом	☐	☐	☐
Ходит на горшок	☐	☐	☐
Высмаркивается	☐	☐	☐
Убирает игрушки	☐	☐	☐
Одевается	☐	☐	☐
Раздевается	☐	☐	☐
Завязывает шнурки	☐	☐	☐
Застёгивает пуговицы и з...	☐	☐	☐
Одевает перчатки	☐	☐	☐

4. Отметьте из ниже перечисленного списка, как формируется навык самообслуживания у 2-летних детей.

- ☐ Через игровую деятельность (одевать и раздевать кукол/ готовить еду игрушкам и т.п.).
- ☐ Через каждодневные рутинные действия (например, мыть руки после туалета).
- ☐ Выполняя действия за ребёнка.
- ☐ Если предоставить ребёнку возможность самостоятельно пробовать и выполнять действия.
- ☐ Если наказывать ребёнка, когда у него что-то не получается.
- ☐ Если давать длинную и долгую инструкцию по выполнению действия.
- ☐ Если давать краткую и чёткую инструкцию по выполнению действия.
- ☐ Если поощрять чрезмерные желания ребёнка.
- ☐ Другое...

5. Как Вы считаете, что влияет на формирование навыка самообслуживания у 2-летних детей? (семья/детский сад/двор и т.п.)

Развернутый ответ

6. Ответьте, что может помешать формированию навыка самообслуживания у 2-летних детей?

Развернутый ответ

Ваш пол

- ☐ Женский
- ☐ Мужской

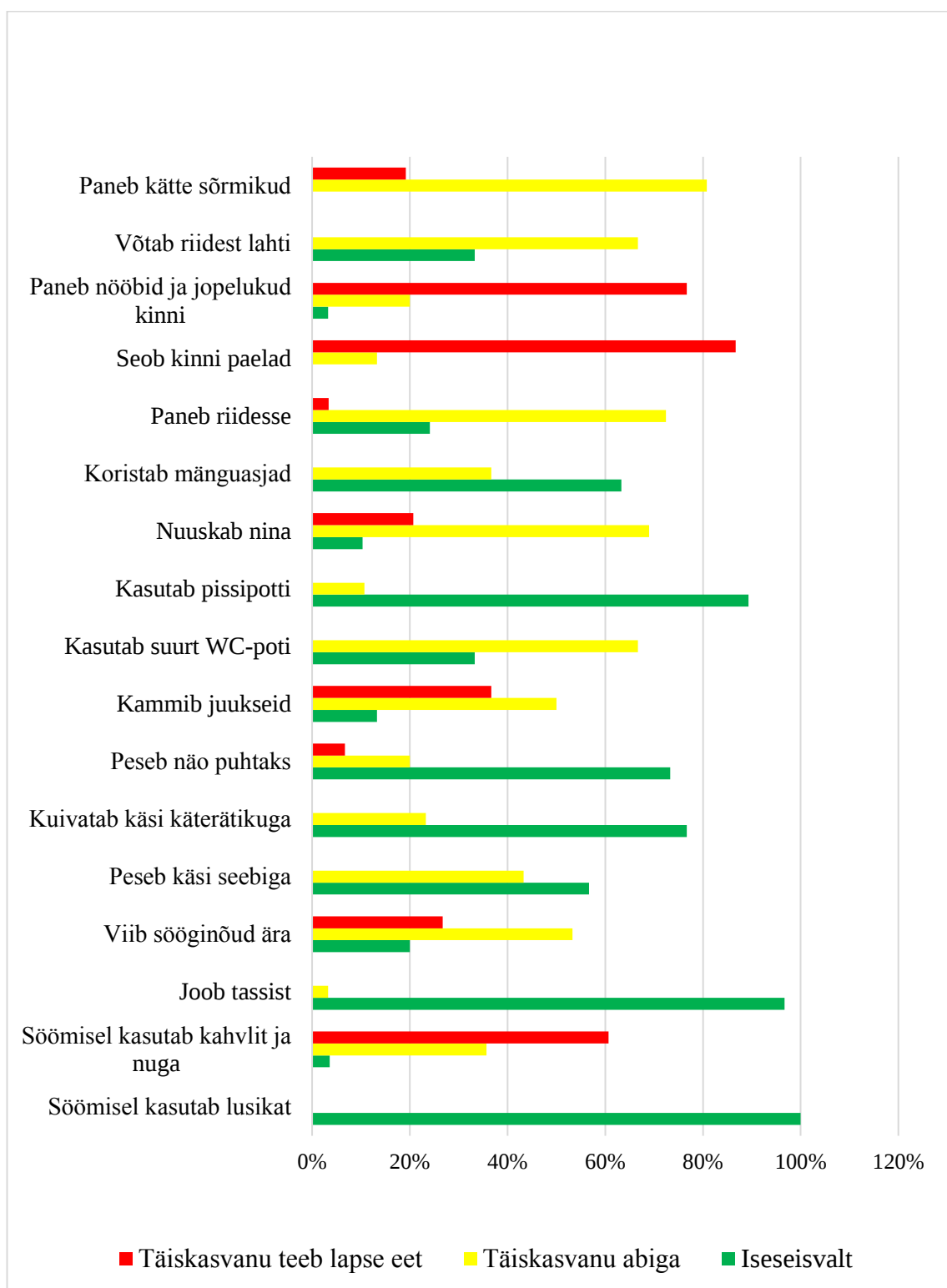
Ваш возраст

- ☐ До 25 лет
- ☐ с 26 до 35 лет
- ☐ с 36 до 45 лет
- ☐ с 46 до 55 лет
- ☐ 56 лет и старше

Ваше образование

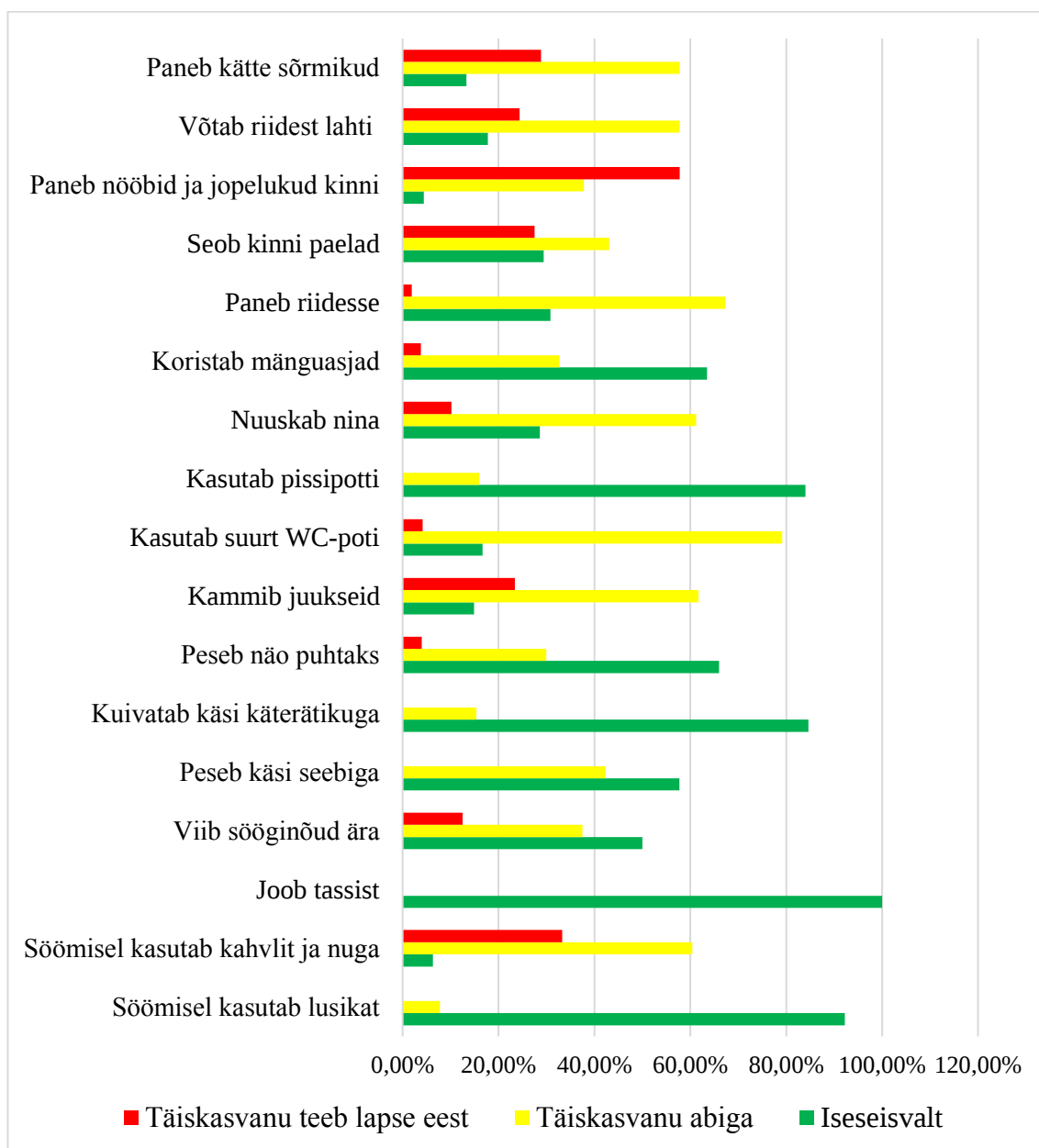
- ☐ Основное
- ☐ Среднее
- ☐ Средне-специальное
- ☐ Высшее

LISA 5. Õpetaja tedlikus, mida 2-aastane laps teeb ise, abiga või tema eest tehakse

Joonis 3. Õpetaja tedlikus, mida 2-aastane laps teeb ise, abiga või tema eest tehakse, protsentides.

LISA 6. Lapsevanemate tedlikus, mida 2-aastane laps teeb ise, abiga või tema eest tehakse

Joonis 4. Lapsevanemate tedlikus, mida 2-aastane laps teeb ise, abiga või tema eest tehakse, protsentides.